

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Таким чином, навчання фізичних терапевтів кардіології спрямоване на оцінку функціональних можливостей пацієнтів, планування та реалізацію програм фізичної терапії, що формує компетентності для реабілітації пацієнтів із серцево-судинними захворюваннями.

КОРОЛЮК Світлана Вікторівна

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ЗДАТНОСТІ ДО РЕФЛЕКСІЇ У КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

В умовах реформування освіти, впровадження Концепції нової української школи, а також в умовах війни та невизначеності, зростають вимоги до професійної компетентності керівників закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО). Сьогодні керівник має бути лідером, стратегом, адміністратором, фасилітатором, командним натхненником, керівником змін, здатним ефективно реагувати на виклики сучасного світу та приймати управлінські рішення. Таким чином, набуває важливості розвиток критичного мислення та рефлексії у керівників ЗЗСО задля ефективного управління закладом освіти в складних умовах.

Розвинене критичне мислення у керівника сприятиме відкритості та прозорості управління закладом, допоможе оцінювати ризики, обирати перспективи, аналізувати та фільтрувати інформацію, покращить обґрунтованість та ефективність управлінських рішень. Розвинені рефлексивні уміння допоможуть оцінювати власний потенціал, осмислювати власний управлінський досвід, оцінювати ефективність прийнятих рішень, обирати шляхи подальшого розвитку закладу та власного рівня професіоналізму.

Розвиток критичного мислення та здатності до рефлексії у керівників ЗЗСО є необхідною умовою ефективного управління, а саме: забезпечення якості освіти, впровадження сучасних інноваційних підходів та практик, створення безпечного освітнього середовища й забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу, а також ефективного прийняття рішень й постійного самоаналізу.

Враховуючи актуальність визначеної теми, в системі післядипломної педагогічної освіти впроваджується комплексний підхід щодо розвитку критичного мислення та здатності до рефлексії у керівників ЗЗСО. Так, в Полтавській академії неперервної освіти ім. М.В. Остроградського над цією темою працюють викладачі кафедр під час курсів підвищення кваліфікації керівників ЗЗСО, а саме: впроваджують модулі: «Стратегічне управління розвитком закладу освіти», «Управління якістю освітньої діяльності», «Лідерство та партнерська взаємодія», «Організація безпечного освітнього

середовища», «Безперервний професійний розвиток керівника». Під час навчання застосовуються активні та інтерактивні методи, що в свою чергу, сприяє кращому засвоєнню матеріалу та усвідомленню власного досвіду, сильних та слабких сторін учасників освітнього процесу.

Також активна робота проводиться з керівниками ЗЗСО у міжкурсовий період. Це – семінари, тренінги, «круглі столи», дискусії з даної тематики та інше. Актуальною формою роботи керівників ЗЗСО у міжкурсовий період є участь у роботі «Шкіл професійного зростання». Школи професійного зростання формуються за категоріями учасників – «Школа молодих керівників», «Школа заступників керівників ЗЗСО», «Школа керівників опорних закладів освіти». Участь у роботі школи добровільна, тому долучаються ті керівники, які прагнуть власного професійного розвитку та розвитку закладу освіти; тематика зустрічей формується за запитами учасників; для роботи обираються активні форми й методи роботи.

Щодо технологій розвитку критичного мислення та рефлексії у керівників ЗЗСО, то на сьогодні їх є значна кількість і тут варто обирати ті чи інші технології залежно від мети, яку ми ставимо. В практиці діяльності нашої академії під час курсів підвищення кваліфікації та у міжкурсовий період найбільше використовуються інтерактивні методи розвитку критичного мислення, до прикладу:

Кейс-метод – розгляд реальних або змодельованих управлінських ситуацій: конфлікти в колективі, кадрові рішення, кризові події, комунікація з батьками, перевірки тощо.

«Світове кафе» - аналіз різних точок зору, зіставлення позицій і аргументів, пошук нестандартних рішень, оцінювання реальних управлінських викликів;

Дебати та дискусії - обговорення суперечливих тем: автономія школи, дистанційне навчання, оцінювання учнів, педагогів, реформа старшої школи тощо.

SWOT-аналіз, PEST-аналіз, дерево рішень – сучасні управлінські інструменти аналізу середовища і вибору рішень.

Метод «Шість капелюхів мислення» Едвара де Боно - розгляд ситуації з різних позицій: логіка, емоції, ризики, можливості, креативність, управління процесом.

Також пропонуємо учасникам навчання використовувати такі технології розвитку рефлексії:

Рефлексивний щоденник керівника – здійснення коротких записів: Що вдалося сьогодні? Яке рішення було помилковим? Що зміню наступного разу?

Супервізія – професійне обговорення складних кейсів із супервізором, або колегами.

Коучингові технології – постановка питання замість порад: Яка справжня причина проблеми? Які варіанти рішень є? Що заважає?

Технологія зворотного зв'язку – отримання анонімного зворотного зв'язку від колег, педагогів, команди.

Післядіяльна рефлексія – після заходу чи прийнятого рішення аналізують: Що планували? Що відбулося? Чому так сталося? Що покращити?

Отже, розвиток критичного мислення та здатності до рефлексії у керівників ЗЗСО є необхідною умовою ефективного управління в сучасних умовах, забезпечує здатність керівника об'єктивно аналізувати інформацію, приймати виважені управлінські рішення, прогнозувати наслідки власних дій, реагувати на зміни та організовувати результативну взаємодію в колективі.

Ефективними засобами розвитку зазначених компетентностей є активні та інтерактивні методи навчання й їх упровадження у систему підвищення кваліфікації сприятиме підготовці керівників нового типу – активних, адаптивних, відповідальних, здатних до роботи в командах та до саморозвитку.

Таким чином, розвиток критичного мислення та здатності до рефлексії має розглядатися як один із пріоритетних напрямів професійного зростання керівників закладів загальної середньої освіти й важлива передумова забезпечення якості освіти та сталого розвитку освітньої організації.

Список використаних джерел

1. Авторський курс з розвитку критичного мислення, заснований на методиці Ольги Збарської : навчальний посібник / укладачі Н. М. Черненко, О. І. Папач. – Львів-Торунь : Liha-Pres, 2025. – 374 с.

2. Набока, О. Інструментарій критичного мислення в професійній діяльності освітян: від учителя до керівника закладу освіти. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти, (24), 22–37.

3. Пометун, О. Критичне мислення як педагогічний феномен. Український педагогічний журнал. 2018. № 2. С. 89–98.

КОСЬЯНОВА Олена Юріївна

ORCID ID: 0000-0001-9532-9981

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026-3>

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК КОГНІТИВНИЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ПРОТИДІЇ ОБМАНУ (САМООБМАНУ) ТА ПІДВИЩЕННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Сучасний світ характеризується безпрецедентним зростанням інформаційних потоків, дезінформації та маніпулятивних впливів, що особливо загострюється в умовах збройних конфліктів, соціальних криз та ситуацій високої невизначеності. В цьому контексті критичне мислення постає не лише академічною компетентністю, а й життєво необхідним психологічним ресурсом

foreign sources for professional purposes	вищої освіти аналізу інформації з іноземних джерел для професійних цілей	
Denys Kibich Integration of critical and creative thinking as a resource for the innovative development of the individual in the academic environment	Кібич Денис Інтеграція критичного та креативного мислення як ресурсу для інноваційного розвитку особистості в академічному середовищі	146
Mariia Klepar Critical thinking in music analysis and performance practice	Клепар Марія Критичне мислення в музичному аналізі та виконавській практиці	148
Nataliia Kovalenko Critical thinking as a key tool in the study of the history of the Ukrainian language	Коваленко Наталія Критичне мислення як ключовий інструмент у дослідженні історії української мови	151
Liudmyla Koval Developing creative thinking skills in future physical education teachers	Коваль Людмила Формування навичок креативного мислення у майбутніх вчителів фізичної культури	153
Nadiia Kozachenko Critical thinking in the age of artificial intelligence	Козаченко Надія Критичне мислення в добу штучного інтелекту	156
Anna Kozlova Professional training of a psychologist for work in criminal proceedings	Козлова Анна Професійна підготовка психолога до роботи в умовах кримінального провадження	161
Olena Kolesova Developing critical thinking in technology students	Колесова Олена Розвиток критичного мислення у студентів технологічного напрямку	164
Lesia Kopchak Teaching cardiology to physical therapists	Копчак Леся Викладання кардіології для фізичних терапевтів	167
Svitlana Koroliuk Development of critical thinking and the ability to reflect among heads of secondary education institutions	Королюк Світлана Розвиток критичного мислення та здатності до рефлексії у керівників закладів загальної середньої освіти	169
Olena Kosianova Critical thinking as a cognitive and psychological resource for	Косьянова Олена Критичне мислення як когнітивний та	172